

PSI101

ÖĞRENME PSİKOLOJİSİ

THE PSYCHOLOGY OF LEARNING

1

Classical Conditioning

Associations between a previously neutral stimulus and a naturally evoked response.

2

Operant Conditioning

The behavior largely depends on the consequences of a specific action.

3

Observational Learning

Learning by observing and imitating other people, often without reinforcement.

Öğrenme Türleri

Klasik Koşullanma:

Klasik koşullanma ya da tepkisel koşullanma, organizmaların doğal uyarıcılara verdiği doğal tepkileri, yapay uyarıcılara da verip vermediğini denemek.

Operant Koşullanma:

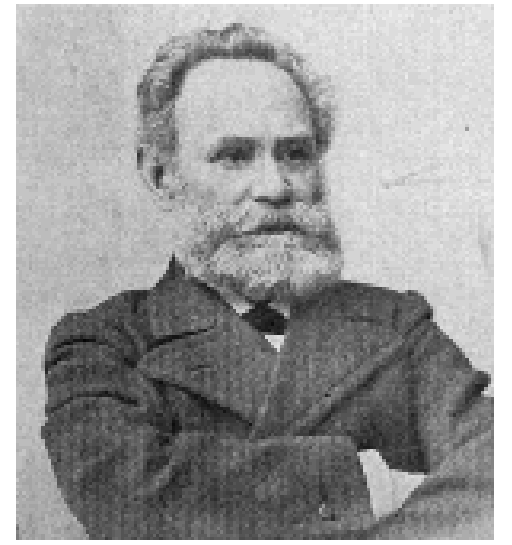
Olumlu/olumsuz uyarıların eklenmesi (veya kaldırılması) ile ilişkilendirilen öğrenme süreci

Bilişsel Öğrenme:

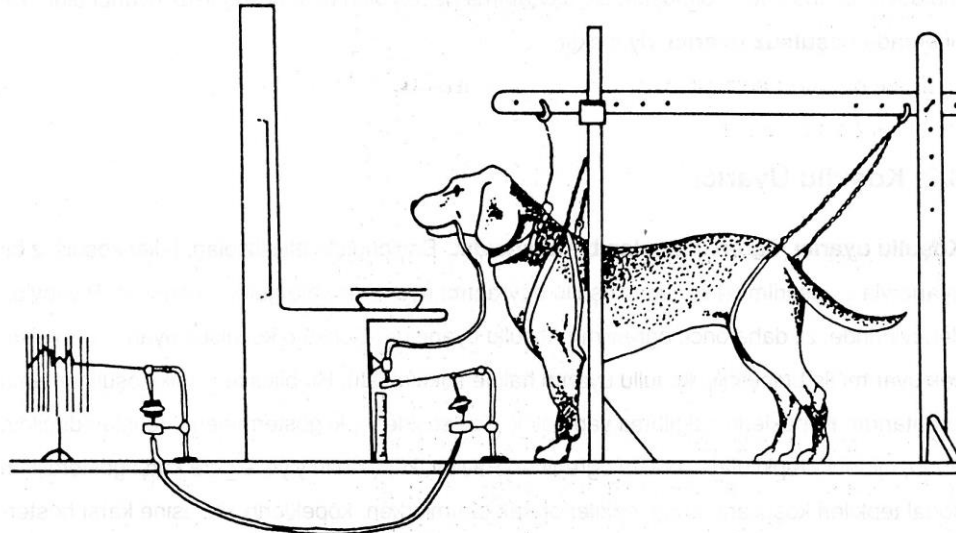
Öğrenme, sadece uyarıcıya verilen tepki değil - düşünme, anlama, problem çözme ve hafıza süreçlerinin kullanılması, bu yol ile bilgi edinme ve davranışlarını değiştirmesi olarak tanımlanır.

Klasik Koşullanma

(Classical Conditioning)

- Ivan Pavlov (1849-1936)
- Pavlov sindirim ile ilgili bir araştırma yaparken bu kuramın temellerini atmıştır.

Pavlov, köpeklerde salya salgısını incelerken, yiyecek yeme sonucu oluşan salya salgısının zamanla nötr uyarılar tarafından tetiklendiğini;

- Yalnızca yiyeceği görmek,
- Kaseyi görmek, yiyeceği
- Getiren kişiyi görmek,
- Sadece o kişinin ayak seslerini duymak.

Koşullanmadan Önce

Nötr Uyarı:

Herhangi bir tepkiye neden olmayan uyarı

Nötr
Uyarı

Cevap yok

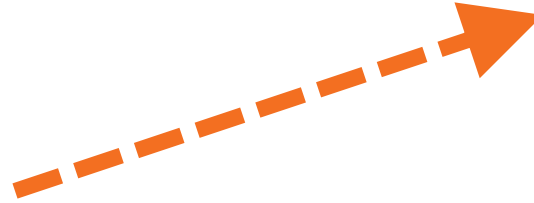

Koşullanmadan Önce

Koşulsuz uyarıcı ve tepki:

herhangi bir koşullanma olmadan, doğal olarak bir tepkiyi tetikleyen uyarıcı.

Koşulsuz Uyarıcı:
Köpek maması

Koşulsuz tepki:
Salya

Koşullama Esnasında

Zil (nötr uyarıcı) tekrarlayıcı bir biçimde mama ile birlikte köpeğe sunulur.

Nötr
Uyarıcı

Koşulsuz
Uyarıcı

Koşulsuz Tepki:
Salya

Koşullanma Sonrası

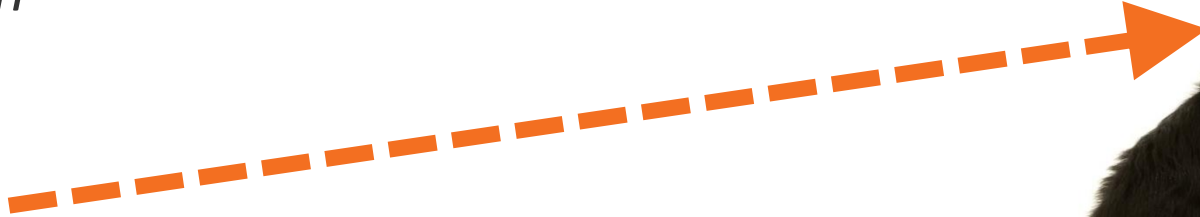
Köpek zil'i duyduğunda salya üretmeye başlar (nötr uyarının, koşullu uyarana dönüşmesi)

Zil:

Koşullu uyarı

Koşullu tepki:
Salya

Edinme (Acquisition)

Edinme (acquisition) nedir?

- Nötr bir uyarı (NS) ile koşulsuz bir uyarı (US) arasındaki ilişki.

Edinmenin gerçekleştiğini nasıl anlayabiliriz?

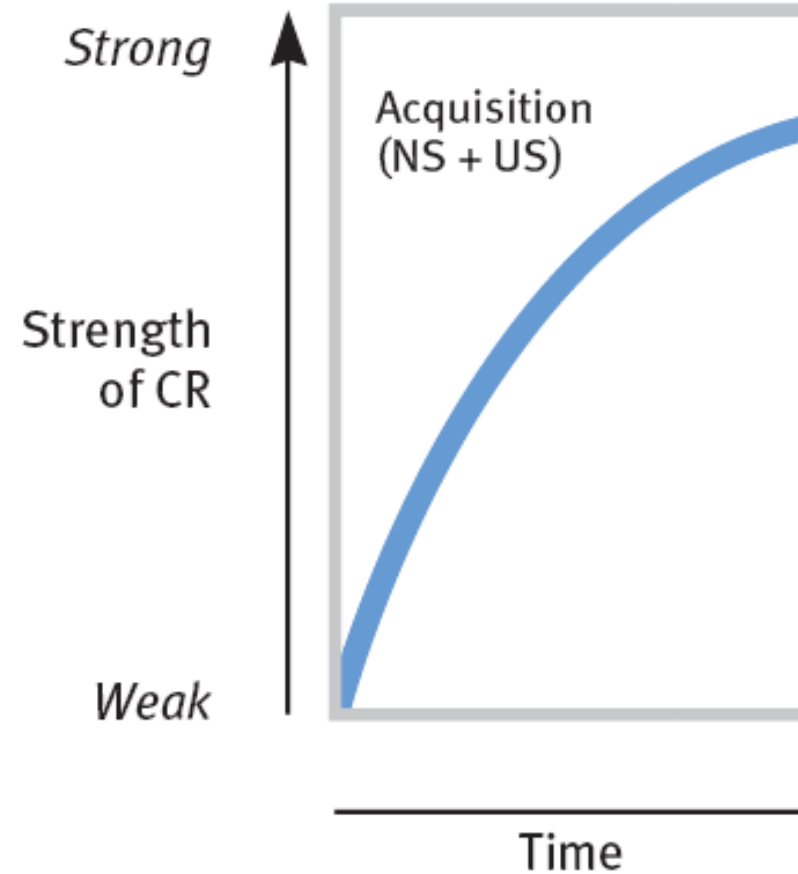
- Salya artık bir zil tarafından tetiklenir.

Zamanlama:

Edinmenin olması için;
nötr uyarıcının (NS) koşulsuz uyarıcıdan (US)
önce tekrar tekrar belirmesi gerekir...

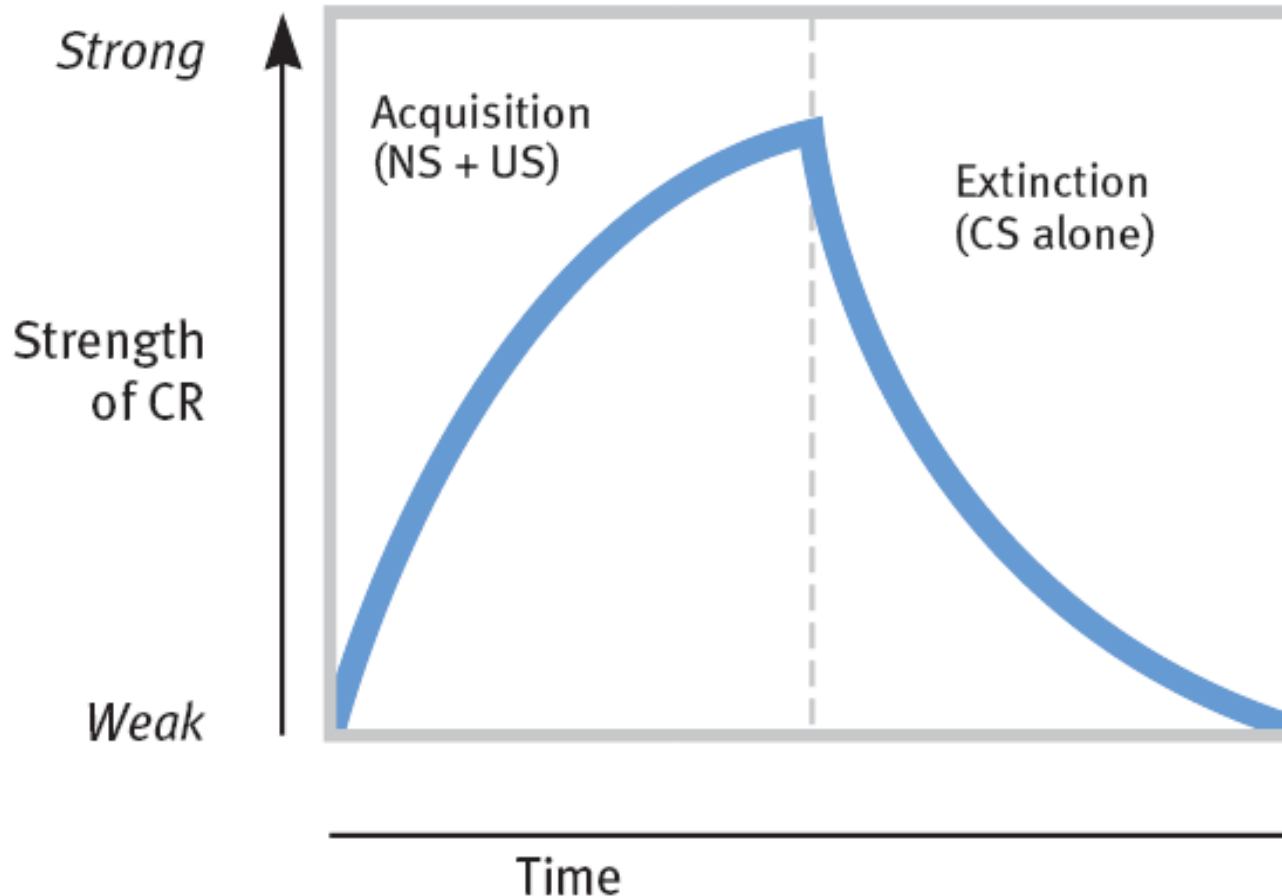
Zil, yiyecekten hemen önce gelmelidir.

- US (yiyecek) CS (zil) ile birlikte görünmeyi bırakırsa, CR (salya) azalır.

Edinme ve Sönme

- Sönme, şartlandırılmış bir tepkinin azalması anlamına gelir. US (yiyecek) CS (zil) ile birlikte görünmeyi bırakırsa, CR (salya) azalır.

Genelleme ve Ayırt Etme

Genelleme, ilgili uyarılar tarafından tetiklenen koşullu tepkilere sahip olma eğilimi

Bütün zillere verilen tepki

Yalnızca belirli bir uyarana yanıt verme ve genellemeyi engelleme

Hangi zilin olduğunu ayırt etme

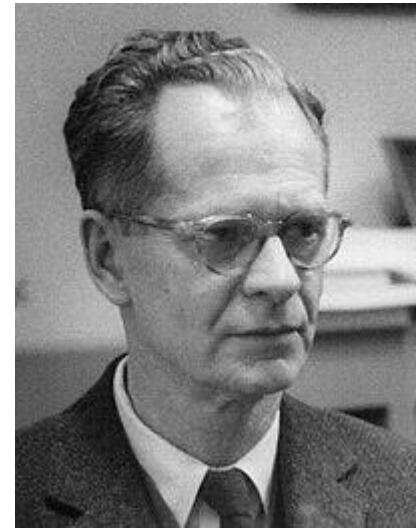
EDİMSEL KOŞULLANMA NEDİR?

Edimsel Koşullanma

Operant Conditioning

- Edimsel koşullanma, davranış için ödül/ceza yöntemleri ile gerçekleşen bir öğrenme yöntemi
- Edimsel koşullanma yoluyla, bir davranış ile o davranışın sonucu arasında bir ilişki!!!
- Davranışlar - "işlem" süreci
- B. F. Skinner tarafından
- Organizma, aktiviteleri sırasında pekiştirici uyarana karşılaşır.
- Bu özel uyarana, pekiştiriciden hemen önce meydana gelen davranışı artırma etkisine sahiptir.

Bilişsel Öğrenme Kuramı

Bilişsel öğrenme, doğrudan deneyimden ziyade zihinsel olarak yeni davranışlar ve bilgiler edinmeyi ifade eder.

Bireyin dış dünyayı anlamak amacıyla kullandığı zihinsel süreçleri inceleyen kurama «Bilişsel Öğrenme Kuramı»

Sebep-Sonuç ilişkisi!

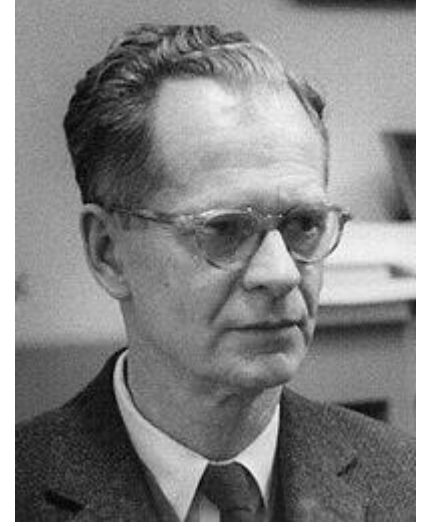
Bilişsel öğrenme;

- 1) Olayları ve başkalarının davranışlarını gözlemleyerek.
- 2) Başkaları tarafından deneyimlenen olaylar hakkında bilgi edinerek.

Davranışçılık

- 20.yy.
- Davranışçılık gözlenebilen ve ölçülebilen davranış...
- Yalnızca gözlenebilen davranışları inceler ve zihinsel süreçlere fazla odaklanmaz!

Edimsel Koşullanma

- Edimsel koşullanma, davranışlarımızın sonuçlarına uyum sağlamak.
- İşe yarayan şeyleri daha çok, işe yaramayan şeyleri daha az yapmayı öğrenmek...

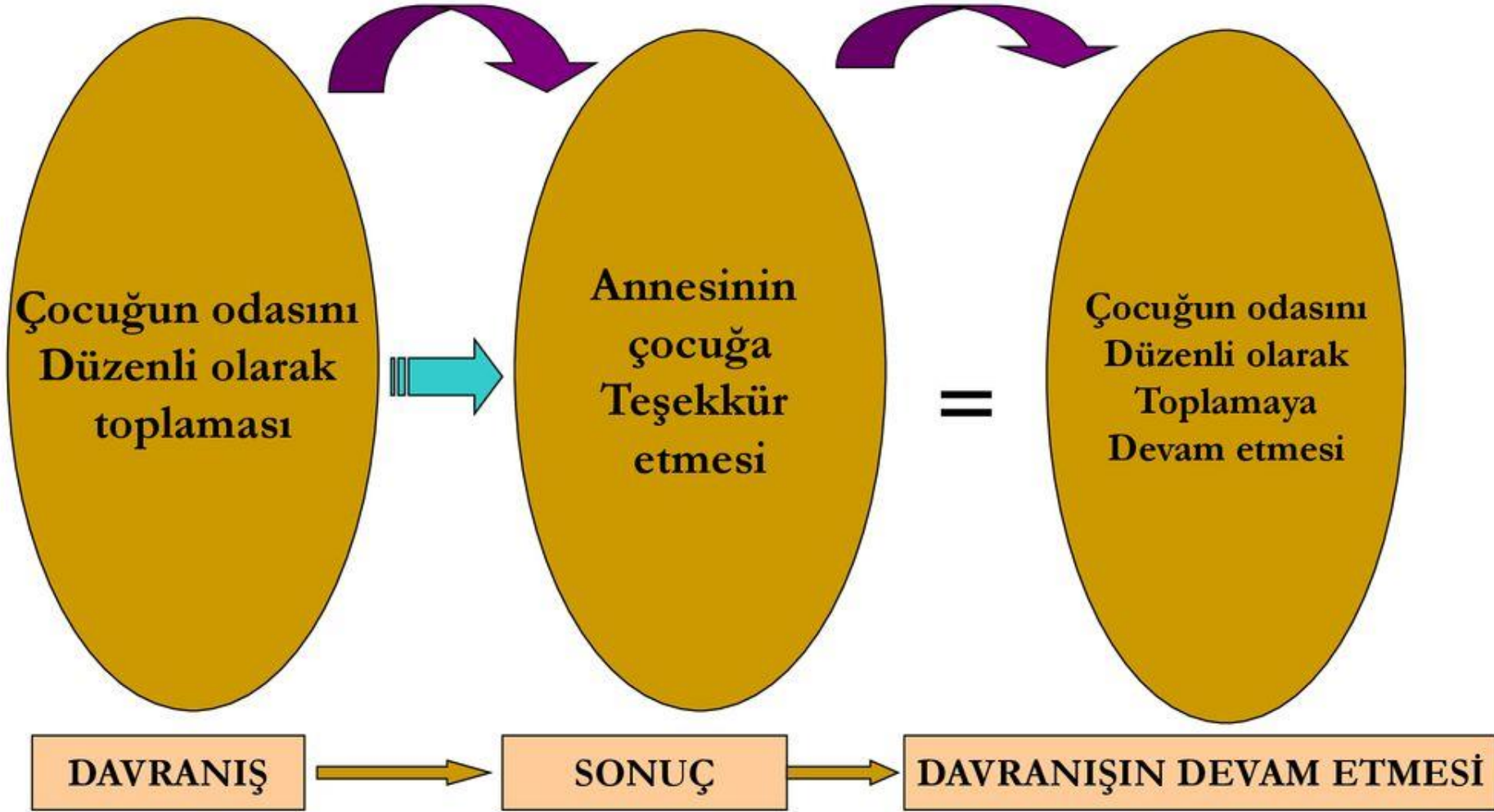
Nasıl??

- Seçilen bir davranışın (bir "tepki") ardından çevreden bir ödül veya ceza geri bildirimi!
- Ödüllendirilen davranışın tekrar ortaya çıkma olasılığı daha yüksek...
- Cezalandırılmış davranışın gelecekte ortaya çıkma olasılığı daha düşük.

ÖRNEK???

EDİMSEL KOŞULLANMA ÖRNEKLERİ

John B. Watson ve Klasik Koşullanma Korku...

- 1920'de 9 aylık Little Albert farelerden korkmuyordu.
- John B. Watson ve asistanı - Albert'e her fare gösterildiğinde çelik bir çubuk ile ses
- Albert farelerden korkmaya başladı ve bu korkuyu diğer beyaz ve tüylü şeylere de genelleme...

https://www.youtube.com/watch?v=pp3zt3_jCeQ

Öğrenme Türleri Arasındaki Temel Farklar

Klasik Koşullanma:

- Davranış= Refleks, korku veya istek gibi otomatik tepkileri içerir...
- Koşulsuz uyarılara (US) verilen bu tepkiler nötr (sonradan koşullandırılmış) uyarılarla ilişkilendirilir.

Nötr uyarı, davranıştan önce tekrar tekrar gelir ve sonunda o davranışı tetikler.

Operant conditioning:

- Davranış= Ödül/Ceza Yöntemi ile

Deneysel (sonuç) uyarıcı, operant davranışı tekrar tekrar takip eder ve sonunda o davranışı cezalandırır veya pekiştirir.

B.F. Skinner: Davranışsal Kontrol

Güvercin Deneyi

BB. F. Skinner

Seçilen davranış üzerindeki sonuçların etkisini nasıl daha dikkatli bir şekilde ölçebiliriz?

- Sonuçları kontrol ederek ne öğretilbilir?

<https://www.youtube.com/watch?v=ubnaCc7uJIs>

Pekiştirme

Reinforcement

- **Pekiştirme (reinforcement)**, bir davranışın tekrarlanma olasılığını artıran çevreden gelen herhangi bir geri bildirim...
- **Olumlu pekiştirme:** İstenen bir şeyi eklemek... (sıcaklık)
- **Olumsuz (geri çekme) pekiştirme:** hoş olmayan bir şeyi geri çekmek, sonlandırmak, bitirmek (soğuk)

BİR ÖRNEK...

Sinirlendiklerinde öfke nöbeti geçiren çocuklar, ebeveynleri ara sıra çocuğun taleplerine boyun eğerek karşılık verdiğinde bu davranış için olumlu bir şekilde pekiştirilebilirler.

Sonuç: daha güçlü, daha sık öfke nöbetleri 😞

NE YAPMALI?? HANGİ PEKİŞTİRME YÖNTEMİ?

Ayirt Etme

Discrimination

- Edimsel koşullanmada, yalnızca **ayirt edici olan uyarana yanıt vermek** ve benzer uyarılara yanıt vermemek...
- Örn., köpeğinize "**Zıpla!**" komutunu verdiğinizde havaya zıplayacak şekilde eğittiğinizi düşünün...
- Bu durumda, ayirt etme- köpeğinizin **zıplama komutu** ile otur veya bekle gibi benzer komutlar arasındaki farkı ayirt edebilmesi 😊

Davranış Ne Sıklıkla Pekiştirmeli?

- Her seferinde ödül vermemiz gerekir mi?
- B.F. Skinner, hedef davranışı oluşturmak ve sürdürmek için en iyi neyin işe yaradığını belirlemek amacıyla farklı desenlerde veya programlarda deneyler yaptı.
- **Sürekli Pekiştirme (hedeften sonra her seferinde bir ödül verme):** Davranış her gerçekleştiğinde pekiştirildiği pekiştirme yöntemi.
 - Yeni davranış öğretilirken...
- **Kısmi/Aralıklı Pekiştirme (zamanın bir kısmında ödül verme):** Hedef davranışın yalnızca bazı dönemler ödüllendirildiği pekiştirme yöntemi.
 - Davranışın daha uzun süre devam etmesine yardımcı...

SİZCE NEDEN? 😊

teşekkür ederim...😊